

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Kieliystävät-toiminta Vaasan varhaiskasvatuksessa – Språkvännernas verksamhet inom småbarnspedagogiken i Vasa

Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksessa on vuodesta 2016 toteutettu Kieliystävät-toimintaa. Kieliystävät-toiminnassa maistellaan lapsiryhmän kotikieliä arjen tilanteissa. Toimintaa ohjaa varhaiskasvatuksen henkilöstö omassa lapsiryhmässään. Kieliystävät-toiminta alkoi opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä hankerahoituksella pilottitoimintana. Kieliystävät on nyt kahden vuoden jälkeen kirjattu uuteen Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan, joka koskee kaupungin kaikkia varhaiskasvatusmuotoja: päiväkoteja, perhepäivähoitoa, avointa varhaiskasvatusta ja leikkitoimintaa. | Språkvännernas verksamhet har utnyttjats som stöd för den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken i Vasa sedan år 2016. Verksamheten går ut på att man i olika vardagssituationer tillsammans med barnen smakar på de olika hemspråk som finns representerade i gruppen. Språkvännerna började som ett projekt med pilotgruppsverksamhet finansierat av Undervisnings- och kulturministeriet. Nu, efter två års verksamhet, har det språkberikade programmet som Språkvännerna innebär, blivit inskrivet i Vasa stads nya lokala plan för småbarnspedagogik, som omfattar alla verksamhetsformer inom stadens småbarnspedagogik: daghem, familjedagvård, öppet daghem och lekverksamhet.

Julkaistu: 13. kesäkuuta 2018 | Kirjoittanut: Miia Raunio ja Nina Antila

Kuva 1. Kieliystävät-logo | Språkvänner logo

Att stöda flerspråkighet inom småbarnspedagogiken

Vasa är en av de städer i Finland där vi länge sett värdet av flerspråkighet (Vasas läroplan för finska som andra språk). Förutom att vara en tvåspråkig stad (finskspråkiga 69,1 % och svenskspråkiga 22 % år 2016), är Vasa även flerspråkigt (övriga modersmål 8,1 %). De största övriga språken är: ryska (503 personer), arabiska (462 personer), somaliska (376 personer), engelska (287 personer), albanska (265 personer) och persiska (253 personer). Språksituationen i Finland håller på att förändras kraftigt (se även Lehtonen & Rätty, 2018). I Vasa erbjuds småbarnspedagogisk verksamhet främst på svenska eller finska, men vi erbjuder också en begränsad mängd platser i svenskt språkbud, engelskspråkig småbarnspedagogik och vid en finsk-svensk tvåspråkig enhet. Vårdnadshavarnas intresse för småbarnspedagogik på två språk syns genom att det finns fler sökande än platser till språkbadsundervisningen på svenska och den engelskspråkiga småbarnspedagogiken. På grund av det stora intresset har vi inom småbarnspedagogiken i Vasa börjat intressera oss för att utveckla språkberikad verksamhet med låg tröskel. Vårt mål är att den mångfald av språk som vi har i staden ska ses allt mer som en resurs och rikedom. Språkmedvetna arbetssätt har blivit bekanta för personalen inom stadens småbarnspedagogiska verksamhet bland annat genom stadens läroplan för finska som andraspråk och det arbete vi hela tiden gör för att följa upp och stöda barnens språkutveckling.

Kielipalat alkuna kielirikasteiselle toiminnalle

Kieliystävät-toiminta on matalan kynnyksen kielten maistelutoimintaa, jota harjoitetaan lapsen omassa ryhmässä henkilöstön, toisten lasten ja lasten huoltajien kielitaidon ehdoilla.

Kieliystävät-toiminta on alkanut Opetus- ja kulttuuriministeriön hankkeena, joka mahdollisti projektityöntekijän palkkaamisen varhaiskasvatukseen. Kieliystävät-toimintaa koordinoi ohjausryhmä, jota luotsaa Vaasan kaupungin varhaiskasvatusjohtaja Lillemor Gammelgård yhteistyössä tutkimusjohtaja Karita Mård-Miettisen kanssa. Ohjausryhmä kokosi halukkaista Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöistä pilottiryhmän, joka suunnitteli ja toteutti Kieliystävät-toimintaa kokeilumielessä omissa lapsiryhmissään.

Pilottiryhmä aloitti Kieliystävät-toiminnan *Kielipaloilla*, jotka projektityöntekijä postitti sähköpostitse pilottiryhmän jäsenille viikoittain. *Kielipaloissa* oli viikon sanoja eli kuvia ja kuvatekstejä suomeksi ja på svenska. *Kielipalat* rakennettiin vaihtuvien teemojen mukaan ja niitä

laadittiin esimerkiksi numeroista, väreistä, eläimistä, lauluista, tunteista, vaatteista ja verbeistä. Yhtenä kielipalana oli kaksikielinen muistipeli, jonka pilottiryhmä totesi toimivaksi kielenoppimisen muodoksi.

Kuva 2. Esimerkki Kielipalasta | Exempel om en språkbit

Från tvåspråkig till flerspråkig verksamhet

När grunderna för planen för småbarnspedagogik utkom år 2016 steg språkens rika värld fram som ett tema för personalskolningarna i Vasa. Hur tas då språkmedvetenhet i beaktande inom småbarnspedagogiken? I Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016, 40) konstateras att barn samtidigt kan tillägna sig flera olika språk så, att språken utvecklas och används på olika sätt i varierande sammanhang. Inom småbarnspedagogiken bör man beakta att barn växer upp i olika språkliga miljöer. Sätten att använda språk och växelverka varierar mellan olika hem och i en del hem pratar man dessutom fler än ett språk. Den språkliga och kulturella mångfalden ska synliggöras inom småbarnspedagogiken i samarbete med vårdnadshavarna. (Se även Sopanen, 2018). Inom ramarna för språkvännernas verksamhet har vi till exempel framställt ett material, i vilket personalen, med hjälp av vårdnadshavarna, kan samla de vanligaste hälsningsfraserna på de språk som används hemma hos barnen i barngruppen. I bästa fall hälsas familjen välkommen på sitt eget modersmål redan vid dörren till den småbarnspedagogiska enheten.

I Vasas lokala plan för småbarnspedagogik (2017, 37) står det att lärande sker överallt och att vardagssituationer ses som lika värdefulla delar av den pedagogiska verksamheten som skilt planerade verksamhetsstunder. Utgående från de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik utvecklades Språkvännernas verksamhet vidare. Målet blev att förankra situationer där man smakar på de olika språken ännu tydligare till vardagen inom den

småbarnspedagogiska verksamheten och ta in ord på olika språk i situationer som till exempel påklädning eller lek, i stället för i situationer där barnen sitter stilla på bänkar och lär sig nya ord som är uttagna ur sin kontext.

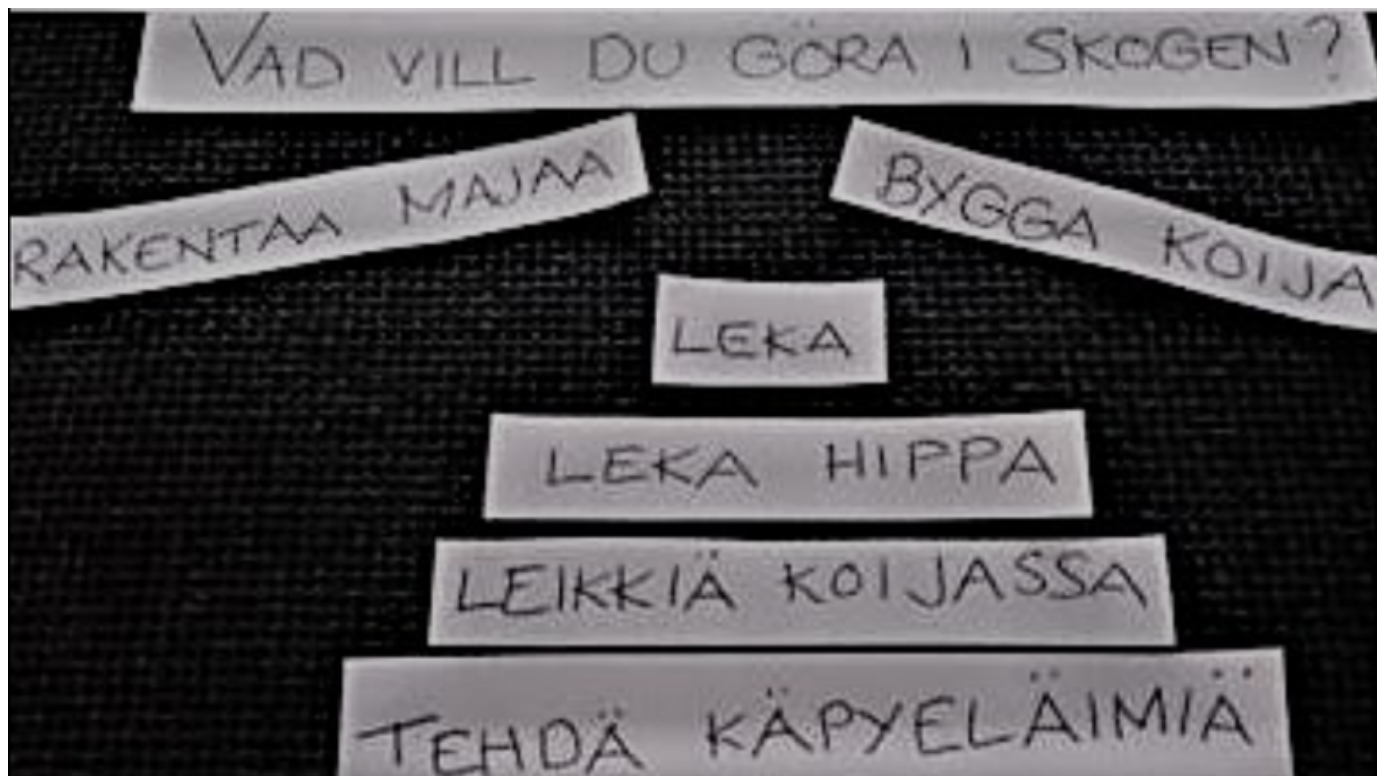

Kuva 3. Kieliystävät-juliste | Språkvänner affisch

Monikielinen Kieliystävät-toiminta

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on muuttunut kokonaisuudessaan enemmän lapsen tarpeita ja mielenkiinnon kohteita palvelevaksi. Toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, dokumentoinnissa ja arvioinnista katse kiinnitetään lapsen tarpeisiin aikuisten päättämien oppimistavoitteiden ja -tilanteiden sijaan. Myös kieliä käytetään sen mukaan, mitä lapsiryhmässä on kulloinkin käytössä: jos ryhmän lasten kotikieliä ovat persia, saksa, arabia, azeri, suomi ja venäjä, ei tässä ryhmässä mahdollisesti oteta esiin ruotsin kielen sanoja, vaan hyödynnetään Kieliystävät-materiaalin kuvat ja sanat suomeksi sekä tilanteen mukaan käytetään muita

lapsiryhmän kieliä. Yhdessä suomenkielisessä lapsiryhmässä, jossa on monikielisiä lapsia, lasketaan lapset esimerkiksi suomeksi ja saksaksi ja aamupuurokärryllä kiitetään vaikkapa somaliksi ja suomeksi.

Kuva 4. Lapsiryhmän kielet käytössä | Barngruppens språk i bruk

Opettaja luo kielten käytölle erilaisia kiinnostavia konteksteja: lapset voivat esimerkiksi vieraillla erikielisessä naapuripäiväkodissa tai kurkata tabletilla englanninkielistä peliä. Syntykö lapsille kysymyksiä tai kiinnostusta aiheesta tai käytetyistä kielistä? Henkilöstö voi myös tuoda lapsiryhmään erikielisiä kirjoja, laulaa erikielisiä lauluja tai pyytää lapsia tuomaan omia kirjojaan varhaiskasvatukseen. Jos opettaja kokee, että eri kielten maistelu arjen tilanteissa tuntuu irralliselta eivätkä lapset tee aloitteita kielirikasteiseen toimintaan, voi irrallisuutta kuroa kiinni eri tavoin. Opettaja voi esimerkiksi liittää kielirikasteisuuden tuttuun toimintaan: Millä kielellä jalkapallotähti Neymar sanoisi kyllä? Miten sanotaan "isä" sinun äidinkielelläsi? Yksi, ett, one, une, eins, uno, adin....helppoa!

Personalskolning

Hela personalen inom småbarnspedagogiken i Vasa stad har erbjudits skolning i Språkvännernas verksamhet. Under skolningarna har personalen fått verktyg (sånger, rim och ramsor, material, tips och länkar) för att förverkliga Språkvännernas verksamhet i grupperna. Även små steg i användningen av det engelska språket i verksamheten togs upp på skolningarna. Användning av det engelska språket känns intressant och naturligt i många grupper eftersom det används som kommunikationsspråk tillsammans med många flerspråkiga vårdnadshavare. Vid sidan av materialframställning ansågs en gemensam diskussionskultur kring språkinläringssituationer inom småbarnspedagogiken vara viktig. Genom diskussionerna ökade förståelse för Språkvännernas verksamhet inom staden och det uppstod utrymme för olika språk att synas och höras.

JÄNIS HARE RABBIT

Jänis istui maassa torkkuen, torkkuen
Mikä sull' on jänönen kun et enää hyppele?
Hyppää pois , hyppää pois, hyppää pois.

Haren satt i gropen, satt och sov, satt och sov.
Stackars hare är du sjuk när du inte hoppa kan?
Hoppa bort, hoppa bort, hoppa bort.

Rabbit sat on the ground snoozing, snoozing,
what is wrong little rabbit, when you don't hop anymore,
hop away, hop away, hop away

Kuva 5. Henkilöstön koulutusmateriaalia | Personalens skolningmaterial

Kieliystävät-toiminnan tulevaisuusnäkymät

Jatkossa toimintaa halutaan kehittää siten, että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnettäisiin varhaiskasvatuksessa luontevasti. Etäyhteyden avulla lapsiryhmä voisi esimerkiksi keskustella erikielisen lapsiryhmän kanssa ja kuunnella heidän käyttämiään kieliä. Myös yhteistyötä perusopetuksen kanssa halutaan vahvistaa. Suunnitteilla on pilvipalveluihin perustuva materiaalipankki, jota voisivat hyödyntää niin varhaiskasvatuksen kuin perusopetuksen opettajat. Kiinnostus varhaiseen kielenoppimiseen on kasvanut. Tulevaisuudessa koulutuksissa voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota uusimpiin tutkimuksiin varhaisesta kielenoppimisesta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvopohja korostaa moninaisuutta kunnioittavan ilmapiirin tärkeyttä. Kieliystävät-toiminta on osaltaan ollut luomassa vahvaa pohjaa tällaiselle ilmapiirille Vaasan varhaiskasvatuksessa.

Kirjoittajina ovat toimineet projektityöntekijät Miia Raunio ja Nina Antila. Molemmat ovat kasvatustieteen maistereita ja lastentarhanopettajia. He työskentelevät Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksessa.

Lähteet | Källor

Lehtonen, H. & Rätty, R. (2018). Kielitietoisia käytänteitä monikielisessä koulussa: kokemuksia toimintatutkimuksesta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kielitietoisia-kaytanteita-monikielisessa-koulussa-kokemuksia-toimintatutkimuksesta>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kielitietoisia-kaytanteita-monikielisessa-koulussa-kokemuksia-toimintatutkimuksesta>) [Viitattu 17.5.2018]

Sopanen, P. (2018). Kielitietoisuus uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kielitietoisuus-uudessa-varhaiskasvatussuunnitelmassa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kielitietoisuus-uudessa-varhaiskasvatussuunnitelmassa>) [Viitattu 17.5.2018]

Vaasan kaupunki. 2016. Väestö ja muuttoliike. Luettavissa osoitteessa: <https://www.vaasa.fi/node/11391/> (<https://www.vaasa.fi/node/11391/>) [Viitattu 2.1.2018]

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus. Luettavissa osoitteessa: Luettavissa osoitteessa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf (http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf) [Viitattu 2.1.2018]

Vaasan kaupungin S2-OPS. 2016. Luettavissa osoitteessa: https://www.vaasa.fi/sites/default/files/s2_ops_2016.pdf (https://www.vaasa.fi/sites/default/files/s2_ops_2016.pdf) [Viitattu 3.1.2018]

Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. Luettavissa osoitteessa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/10156813> (<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/10156813>) [Viitattu 3.1.2018]

Artikkeliin viittaaminen

Raunio, M. & Antila, N. (2018). Kieliystävät-toiminta Vaasan varhaiskasvatuksessa – Språkvännernas verksamhet inom småbarnspedagogiken i Vasa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(4). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2018/kieliystavat-toiminta-vaasan-varhaiskasvatuksessa-sprakvannernas-verksamhet-inom-smabarnspedagogiken-i-vasa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2018/kieliystavat-toiminta-vaasan-varhaiskasvatuksessa-sprakvannernas-verksamhet-inom-smabarnspedagogiken-i-vasa>)